

Edjan WESTERMAN, *De Messias leren. Israël en de volken. Gods weg nieuw leren lezen*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2015; 416 blz. 14,5 x 22,5 cm. ISBN: 978 90 239 7043 9.

De Engelse vertaling die in 2018 van dit boek uitkwam, is de gelegenheid om dit uitdagend boek opnieuw in de aandacht te brengen en ditmaal van een wereldwijd lezerspubliek. De titel doet wat Joods aan door niet van “Christus” maar van “Messias” te spreken en door het werkwoord “leren” dat bewust verwijst naar het Joodse “*lernen*”. Voorts is de opdeling van de wereld in “Israël en de volkeren” een bijbelse opdeling die tot in het Nieuwe Testament volgehouden wordt, maar die door de christelijke traditie verdonkermaand werd door te spreken over “heidenen” in plaats van over “volkeren”. En tenslotte is het nog lang niet genoeg doorgedrongen bij de christenen – ook niet bij de meerderheid van theologen en kerkelijke gezagsdragers van alle christelijke belijdenissen – dat we sinds de *Sjoa* en het Tweede Vaticaans Concilie Gods weg – “weg” doet denken aan het Joodse begrip “*halacha*” – nieuw moeten leren lezen samen met de Joden. Dat is wat de auteur van reformatorische huize met dit lijvige maar toch goed leesbaar en zelfs spannend “reisverslag” van zijn zoektocht probeert te doen sinds zijn ontmoeting met hedendaagse Joden en met Messiasbelijdende Joden. De lectuur ervan is een boeiend en leerrijk avontuur dat de Bijbel met nieuwe ogen leert lezen. Voor rooms-katholieken is het een dubbele oefening in dialoog, niet alleen met de Joodse kijk op de Schrift, maar ook met de Reformatie, want “christelijk” betekent voor de auteur vaak “Nederlands hervormd” en daarom herken ik me als rooms-katholiek niet altijd in wat hij als “christelijk” benoemt. Het boek bestaat uit drie delen. De eerste twee delen bestuderen “het canonieke verhaal”, eerst “Tenach” (de Hebreeuwse Bijbel), daarna “de Schriften van het Nieuwe Verbond: het Nieuwe Testament”. Het derde deel vraagt zich – onder de titel “omkeren en omdenken” – af hoe te “leven in een ‘nieuw’ canoniek verhaal”, namelijk vanuit het nieuwe inzicht dat de geboden herlezing van het Bijbels verhaal leert. Terecht stelt de auteur dat het niet klopt met de Bijbel dat in de apostolische geloofsbelijdenis en in het credo van Nicea Israël niet voorkomt. Daarmee speelt het grootste deel van de Tenach daarin geen rol (blz. 351). Dit leidt tot een “levensgevaarlijk verhaalschema” (blz. 27) dat ruikt naar marcionisme. In het bestek van deze boekbespreking is geen ruimte voor een discussie over alle stellingen van dit boek, maar zijn overtuiging dat “de priesterlijke roeping van Israël om een koninkrijk van priesters te zijn te midden van de volken de grondtoon vormt van het canonieke verhaal” (blz. 31) van de hele christelijke Bijbel, lijkt mij onbetwistbaar. Ik ben het eens met de “bekeerde” predikant dat de niet-Joodse (*goj* – blz. 17) volgelingen van Jezus als aangenomen kinderen in Israël zijn opgenomen (cf. Paulus in de brief aan de Romeinen 9-11), maar heb vragen bij de besluiten die hij verbindt aan “de tweevoudig structuur van het lichaam van de Messias” (blz. 359). Bijvoorbeeld: “De terugkeer van het volk na de *Sjoa* en ook de staat Israël staan daarom in een relatie tot het koningschap van zijn Messias” (blz. 379). Deze bewering van Westerman kan alleen maar waar zijn als die terugkeer en het leven in die staat gebeuren in de Geest van de liefde die de Jood Jezus verbindt met de Vader van alle mensen. Of er voor Israël daarbuiten nog een eigen bijzondere “*halacha*” naar God is, betwijfel ik (blz. 296). Een andere vraag is of we de Messias ook niet nog ietwat anders zouden leren kennen als we niet alleen met de Joodse Tenach, maar ook met de Septuaginta (met meer boeken en een andere volgorde) rekening houden. Want deze Griekse vertaling is even “Joods” als de Tenach, ook al hebben de rabbijnen haar afgewezen omdat de christenen haar gebruikten om er hun geloof in Jezus als Messias mee te verantwoorden.

Hendrik Hoet, Antwerpen